

Euroopan unionin
osarahoittama

Miten arvioida suun terveydentilaa -ohjeet neuvolaterveydenhoitajille

Neurolaterveydenhoitaja on tärkeässä roolissa lapsen suun terveyden ylläpidossa ja hoidossa.

Perheellä on useita kontakteja neuvolaan varhaislapsuudessa, kun taas kontakteja suun terveydenhuoltoon on vain muutamia.

Mikäli neurolaterveydenhoitaja huomaa lapsen suussa hoidon tarvetta, jotakin normaalista poikkeavaa tai jokin asia mietityttää suun terveydessä, on hänellä velvollisuus ohjata lapsi perheineen suun terveydenhuoltoon.

Kuinka katsoa pienen lapsen suuhun?

Usein pienet lapset vastustavat, kun vieras aikuinen yrittää katsoa hänen suuhunsa. Suu on hyvin henkilökohtainen alue ja on luonnollista, että tilanne on epämiellyttävä. Suuhun ei saa koskaan katsoa väkisin, se aiheuttaa lapselle enemmän haittaa, kuin hyötyä. Yksikin väkisin suuhun katsominen voi jättää lapselle ikuiset muistijäljet ja hankaloittaa jatkossa suun tarkastamista hammashoidossa.

Alle vuoden ikäisen lapsen suuhun katsominen on kaikkein haastavinta. Lapsi ei osaa vielä matkia, eikä ohjeiden noudattaminenkaan vielä kaikilta onnistu. Pienen muovisen ruokailuun tarkoitetun lusikan avulla lapsen saa yleensä aukaisemaan suunsa. Lusikan avulla voi varovaisesti yrittää saada suuta isommalle auki, jotta näkisi suun sisälle.

Hammasharjan avulla pääsee yleensä katsomaan niiden lasten suuhun, keillä on jo hampaita puhjennut. Lapsen hampaita harjaamalla saat katsottua kaikki hampaat ja varmistettua myös ikenien kunnon. Mikäli lapsi ei anna sinun harjata hampaitaan, voit pyytää lapsen huoltajaa harjaamaan lapsen hampaat. Tällöin saat katsottua samanaikaisesti hampaat ja limakalvot.

Lapsi aukaisee monesti suunsa leikin varjolla. Yhdessä laulaminen tai esimerkiksi eläinten matkiminen voi olla suureksi avuksi suuhun katsomisessa. ”Osaatko avata suusi yhtä isoksi kuin leijonan kita?”. Laskeminen auttaa pitämään suuta auki, ”Katsotaan kuinka monta hammasta ehdin katsoa sillä aikaa, kun lasken kolmeen?”.

Mitä tehdä jos lapsi ei anna katsoa suuhun?

Jos lapsi ei anna katsoa suuhun lainkaan (ei sinun eikä huoltajan toimesta), tällöin haastattelu nousee merkittävään arvoon. Selvitä tällaisissa tapauksissa;

- Onnistuuko harjaus kotona?
- Aristeleeko lapsi suutaan? Mikäli vastaus on kyllä, kysy seuraavaksi;
 - Tuleeko hampaita harjattaessa verta?
 - Onko ruokahalu muuttunut viime aikoina?
 - Heräileekö lapsi tavallista enemmän öisin?
 - Valittaako lapsi kipua syödessä tai juodessa?

Ei ole olemassa tilannetta, että lapsi perheineen ohjattaisiin ”turhaan” suun terveydenhuoltoon. Jokaiselle perheelle löytyy aina kerrattavaa suun omahoitoon ja -terveyteen liittyen.

Terve suu

Terve suu on kivuton. Lapsi antaa harjata hampaat aristelematta ja ruokailut onnistuvat ilman kivun tuntemuksia. Lapsi nukkuu hänelle tavanomaisesti yöt ja on normaali oma itsensä. Puhkeavat hampaat aiheuttavat tuntemuksia suussa ja voivat vaikuttaa hampaiden harjaukseen, ruokailuihin/ruokahaluun, yöuniin ja käytökseen. Nämä tuntemukset ovat ohimeneviä ja kuuluvat asiaan.

Terveen suun tuntomerkit

- ien on vaalean punainen
- hampaat ovat puhtaat ja ehjät

Normaalit muutokset suussa

- puhkeava hammas voi aiheuttaa ikenelle turvotusta
- ien voi olla arka puhkeavan hampaan kohdalla
- ikenellä puhkeavan hampaan kohdalla voi olla ns. mustelma

HUOM! Mikäli oireilu kestää yli kaksi viikkoa, ohjaa asiakas perheineen suun terveydenhuoltoon

Sairastunut suu

Sairastunut suu voi oireilla monella eri tavalla. Yleisimmin hampaiden harjaus hankaloituu, ruokahaluun tulee muutoksia, yöunet kärsivät ja lapsi voi olla tavanomaista kiukkuisempi/itkuisempi.

Lapsen suun sairastumisen riskitekijöitä ovat;

- vanhempien runsas päihteiden käyttö
- mielenterveyden haasteet
- perheen taloudelliset haasteet
- sokeripitoinen ruokavalio ja napostelu
- pitkittynyt lapsentahtinen imetys, etenkin yöaikaan
- likaiset ja /tai reikiintyneet hampaat vanhemmalla ja/tai lapsella

Mikäli tunnistat riskitekijöitä lapsen elämässä, ohjaa lapsi perheineen suun terveydenhuoltoon.

Ohjaa näissä tilanteissa lapsi perheineen suun terveydenhuoltoon

- oireilu on voimakasta tai oireilua on kestänyt pidemmän aikaa
- ien on turvoksissa ja kirkkaan punainen
- ien vuotaa verta hampaita harjattaessa (pois lukien puhkeavat hampaat)
- ikenellä on märkäpaise (finniä muistuttava näppylä) hampaan kohdalla
- limakalvoilla on jotakin normaalista poikkeavaa
- kielijänne on kireä (suusta ulos työntäessä kieli on sydämen muotoinen)
- vuoden ikäisellä lapsella ei ole yhtään hammasta suussa
- hampaissa on näkyvää likaa
- hampaissa on kovettunutta likaa (hammaskiveä), mikä ei lähde pois hampaita harjaamalla
- hampaassa on reikä
- etuhampaat ovat ienrajasta tummuneet (tuttipullokaries) ja kiille on vaurioitunut
- suussa on maitohammas ja maitohammasta vastaava pysyvä hammas on jo puhkeamassa suuhun
- perhe kertoo lapsen satuttaneen hampaansa tapaturman seurauksena

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Niitty 2 -hanke 2023-2026

Yhdessä maahanmuuttajaperheiden
hyvän arjen puolesta

Lisätietoa hankkeesta:

<https://projects.tuni.fi/niitty2/>

Perheinfo-aineistoportaali:

tuni.fi/perheinfo

Tämä ohjelehti perustuu pääasiassa seuraaviin lähteisiin:
Suun Kliininen tutkiminen lapsella. Duodecim. Terveysportti. Äitiys- ja lastenneuvola.
Helena Yli-Urpo. 20.2.2024 (viitattu 13.6.2025). Saatavilla internetissä: Suun kliininen
tutkiminen lapsella – Duodecim

Tunnista suun hoidon tarve ja toimi. Heräte työn tueksi. Sanni Peteri, suun
terveydenhuollon erityisasiantuntija, VASA2 -hanke Eeva-Riitta Ylikärppä, johtava
hammaslääkäri, Lapin hyvinvointialue Jaana Lahti, palvelupäällikkö, Lapin
hyvinvointialue. 2024 (viitattu 13.6.2025). Saatavilla internetissä:
[Tunnista_suun_hoidon_tarve_ja_toimi_2025_web_0.pdf](#)

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

TAMPERE